

Obrint portes a l'ús autèntic de l'anglès

Els moments quotidians a l'escola

Cristina Corcoll, Carme Flores

En aquest article, s'hi presenta una proposta d'introducció de l'anglès a l'educació infantil que vol ser coherent amb les característiques i les necessitats de l'etapa, a més d'efectiva en el paper d'ensenyament de la llengua. Aquesta proposta passa per utilitzar moments quotidians de l'escola que, per la seva característica de rutinaris i contextualitzats, els fa especialment adients perquè s'hi pugui treballar en anglès.

Paraules clau: llengua addicional, anglès, ensenyament, proposta d'intervenció, moments quotidians.

Anglès, sí o no?

El paper de les llengües addicionals a l'etapa d'infantil ha estat objecte de debat, tant a l'Estat espanyol com a les comunitats autònomes amb llengua pròpia, des de les primeres iniciatives, provinents majoritàriament del sector educatiu privat. Aquestes propostes docents donaven més aviat resposta a una demanda de les famílies. Les dificultats que patien els pares i les mares per comunicar-se en anglès i les repercussions personals i professionals que això comportava feien que el «com més aviat millor» fos una de les prioritats a l'hora d'escollir escola o una de les preocupacions compartides a la majoria de reunions de començament de curs.

El focus d'atenció es posava en el què (una nova llengua necessària per al futur, l'anglès) i no pas en el perquè ni en el com. Les criatures de cinc anys deien els quatre colors, cantaven una cançó al festival de final de curs, saludaven tot dient els seus noms..., i tots contents! Per ensenyar algunes paraules, no calia gaire planificació ni formació. Tot era ben rebut.

Paral·lelament a aquestes iniciatives més superficials, alguns mestres i algunes famílies van iniciar un procés de reflexió i de justificació que va concloure amb una proposta educativa més fonamentada. Una nova llengua incorporada de manera natural i significativa en la vida quotidiana dels infants al centre docent podia ajudar a desenvolupar una actitud positiva vers el plurilingüisme existent a la nostra societat. La comunicació a l'escola i a l'entorn i tots els llenguatges (el verbal, el matemàtic, el visual i plàstic, el musical i el corporal) que la conformaven ja vivien positivament. Així, la llengua addicional ampliava aquesta dimensió comunicativa i s'hi incorporava com a nou llenguatge verbal.

Aquest article voldria diferenciar clarament la doble visió inicial del que ha estat i és l'anglès a l'educació infantil, per tal de fugir de la mala pràctica, justificar certes reticències i donar respostes a tendències més crítiques al voltant de la conveniència d'introduir una nova llengua a l'escola.

Domènech, un ferm defensor del moviment de l'educació lenta, és un dels qui ha qüestionat la conveniència del «com més aviat millor».

A dia d'avui, per exemple, l'anglès és un tema que preocupa moltes famílies [...] Doncs bé: en aquests moments no hi ha estudis que permetin afirmar que tenim millors resultats com més avancem aquesta assignatura. No hi són, aquests estudis (Balagué, 2010)

En aquest sentit, cal dir que les aportacions de les recerques sobre el factor edat, dutes a terme per un equip de la Universitat de Barcelona, també han servit per justificar un cert escepticisme per part d'equips docents, tot i que les conclusions inicials disten molt de les més recents. Una primera lectura dels resultats es limitava a confirmar la manca de relació directa entre l'edat de començament i els resultats del desenvolupament de la competència comunicativa a llarg termini. Actualment, les conclusions insisteixen en el fet que hi pot haver efectes significatius si té lloc, entre altres variables, una intensificació en la immersió (Muñoz, 2001).

Potser els primers arguments emprats per part dels més escèptics s'han centrat més en els resultats que no pas en els processos. Ens podríem preguntar si hi ha recerques que

concloguin que iniciar la plàstica o la música més tard provoca uns resultats millors o pitjors. Això no s'ha qüestionat mai, però sí en relació amb l'anglès. ¿No hauríem de parlar, potser, d'experiències significatives, comunicatives, adequades al ritme, als interessos i a les necessitats dels infants? En aquest sentit, defensaríem l'educació lenta que proposa Domènech (2009), però sense excloure la immensitat d'oportunitats comunicatives entre les quals ubicaríem els moments d'immersió en una llengua addicional (Flores i Corcoll, 2008).

Més que parlar de l'edat ideal per començar a aprendre anglès, no hauríem de parlar d'experiències significatives, comunicatives, adequades al ritme, als interessos i a les necessitats dels infants?

D'altra banda, la consciència lingüística que suposa l'ús de diverses llengües a l'escola afavoreix el desenvolupament d'un coneixement més elevat pel que fa a la diversitat lingüística i cultural del món. La Comissió Europea (2012) proporciona una justificació marc que, segons el nostre parer, relativitza els possibles dubtes al voltant del si cal o no cal:

Language learning in kindergarten and primary school is effective, for it is here that key attitudes towards other languages and cultures are formed and foundations for later language learning are laid.¹

Creiem que aquesta justificació hauria d'encapçalar els diferents projectes lingüístics de centre. Però si només tenim en compte el perquè sense analitzar el com, ens quedem a mig camí. És necessari clarificar què entenem per introduir una llengua addicional a l'educació infantil. I és essencialment ser coherent amb l'etapa. La llengua és l'instrument per desenvolupar les diferents capacitats, per interactuar amb l'entorn i amb les altres persones, per expressar sentiments, per experimentar, per jugar, per començar a entendre la complexitat. Ens comuniquem mitjançant els diferents llenguatges i amb la llengua addicional, farem el mateix. L'únic repte serà la limitació comunicativa dels nens i les nenes, que farà necessari l'ús d'estratègies didàctiques específiques que donin suport a la comprensió. La naturalitat en l'ús continuat de la llengua en un entorn d'immersió farà que, de mica en mica, l'infant vegi útil i

significatiu el fet d'utilitzar la llengua. Els hàbits i les rutines esdevenen, per tant, oportunitats riques d'aprenentatge. Cal que l'equip docent es coordini i planifiqui conjuntament. És d'aquesta manera com l'anglès es viurà a l'escola i, de retruc, a casa.

A tall d'exemple: un moment quotidià a l'escola

Fer viure l'anglès a l'escola passa necessàriament per aprofitar moments quotidians que es donen al marge de les sessions concretes d'anglès que es poden incloure a l'horari escolar. Aquests moments poden ser més o menys curts en el temps i més o menys farcits d'accions, però, en qualsevol cas, haurien de ser temps propis de les rutines que conformen l'activitat escolar quotidiana. Ens referim a estones que poden anar des de rentar-se les mans abans d'anar a dinar fins a acompanyar els infants mentre juguen al pati (a Flores i Corcoll, 2011, ens hi referim com a O'CLILS, Outdoor CLIL at School).

És clar que el tipus de comunicació que es genera en cadascun d'aquests moments és diferent, però una persona adulta atent pot enriquir-los verbalment tot posant paraules a allò que està passant i acompanyar, a través de la conversa i la interacció, l'infant en el seu procés d'aprenentatge.

La nostra proposta, doncs, passaria per facilitar que la mestra o el mestre responsable de dur l'anglès a l'escola pogués passar alguns d'aquests moments amb els infants. Aquest plantejament permetria l'aprofitament de recursos personals i materials. Encara més, creiem que aquesta presència de la mestra d'anglès hauria de respondre a una planificació detallada que preveïés tot allò que es podria (no que s'hauria de) treballar en cadascun d'aquestes estones.

No es tracta de buscar excuses per ensenyar anglès, sinó de trobar situacions per utilitzar-lo amb sentit

A Corcoll i Flores (2009) i Flores i Corcoll (2011), presentàvem diversos exemples d'aquests moments quotidians i de la planificació prèvia que podrien comportar. Al quadre 1 es presenta una graella que permetria endreçar aquests continguts.

Moment quotidià

Continguts no lingüístics: rutines, actituds, habilitats, etc.

Continguts lingüístics: expressions apropiades per al context, cantarelles, cançons, etc.

Recursos (per promoure la interacció i la producció).

Relació amb el currículum

Quadre 1. Planificació del moment quotidià

Per començar, situem els continguts no lingüístics que permetria treballar aquell moment quotidià. És important que aquest sigui el primer element, perquè això reflecteix la coherència amb l'etapa i les necessitats que tenen els infants d'aprendre: no estem buscant excuses per ensenyar llengua, estem trobant ocasions per utilitzar-la amb sentit. Així, en el cas d'aprofitar l'estona del berenar, la mestra responsable estarà treballant hàbits i actituds com ara els següents: menjar amb educació, demanar-ne més, llençar les deixalles a les escombraries, demanar ajuda a la persona adulta o endreçar després d'haver acabat l'àpat. Els continguts lingüístics que podrien estar vinculats amb aquest moment anirien des de la presentació del berenar (Today our snack is..., bread and chocolate! Yummy!), fins a demanar a algun infant que es responsabilitzés d'alguna tasca (Could you take the tray back to the kitchen, please?) i acompanyar els nens i nenes mentre mengen (Mmm, that looks delicious. Do you like it?).

En cap cas no es tractaria de trencar la tranquil·litat del berenar o d'interrompre constantment amb preguntes fora de lloc, simplement seria qüestió d'acompanyar els infants durant aquesta estona i d'interactuar-hi verbalment quan es veiés assenyat fer-ho. El sentit de tot plegat, doncs, estaria en l'hàbit continuat d'aquests moments en anglès.

Pel que fa a recursos, es proposa utilitzar els materials que ja estan disponibles a l'escola sense repetir allò que ja s'està fent en altres llengües, sinó sumant-hi iniciatives noves. Continuant amb l'exemple del berenar, des de la presentació del menú fins als hàbits i les responsabilitats que es treballarien en anglès serien exactament les mateixes que es farien en

les altres llengües de l'escola. Els recursos visuals que es poguessin crear també podrien ser utilitzats fora de les estones d'anglès.

Avui berenarem... *Today it is a snack time...*

Fins i tot cançons que popularment es canten a l'hora del berenar poden ser traduïdes a l'anglès, de manera que es pugui cantar la mateixa en dues llengües diferents (quadre 2).

El que m'agrada per berenar

és pa amb xocolata, és pa amb xocolata.

El que m'agrada per berenar

és pa amb xocolata sense pa.

Si us plau, doneu-me xocolata, xocolata, xocolata.

Si us plau, doneu-me xocolata, xocolata per berenar.

Volem pa amb oli. Pa amb oli volem.

Volem pa amb oli. Pa amb oli volem.

Volem pa amb oli. Pa amb oli volem.

Si no ens en donen, si no ens en donen.

No callarem.

Oh-la-rà tinc gana.

Oh-la-rà tinc fam, tinc fam.

Oh-la-rà tinc gana.

Oh-la-rà tinc fam, tinc fam.

Oh-la-rà tinc gana.

Oh-la-rà tinc fam, tinc fam.

Oh-la-rà tinc gana i fam.

I really like some bread and chocolate, bread and chocolate, bread and chocolate.

I really like some bread and chocolate, bread and chocolate without bread.

Oh, please, give me some more chocolate, some more chocolate, some more chocolate.

Oh, please, give me some more chocolate, some more chocolate. It's snack time!

We are ready for snack time. We are ready to eat.

We are ready for snack time. We are ready to eat.

We are ready for snack time. We are ready to eat.

Please give us something, please give us something.

That we can eat.

or...

We want bread and butter. Bread, butter and ham.

We want bread and butter. Bread, butter and ham.

We want bread and butter. Bread, butter and ham.

If you don't give us, if you don't give us

we're going to cry.

Oh-la-rai I'm hungry.

Oh-la-rai it's time it's time.

Oh-la-rai I'm hungry.

Oh-la-rai it's time it's time.

Oh-la-rai I'm hungry.

Oh-la-rai it's time it's time.

Enjoy your snack time with a smile.

Quadre 2. Cançons per a l'hora del berenar (en català i en anglès)

Finalment, pel que fa a la relació amb el currículum, cal que aquest element no s'entengui com a delimitador ni poc flexible. Ben al contrari, es tracta de tenir un punt de sortida compartit entre l'equip de mestres de l'escola; per exemple, i en relació amb el berenar: què entenem per

autonomia de l'infant i com la volem potenciar; quins hàbits volem que adquireixin; quina relació volem generar amb l'alimentació, etc.

Aquesta reflexió entre mestres pot donar-se d'acord amb el marc legal que és el currículum, però també es pot explicitar en el Projecte educatiu de centre. Sigui com sigui, el que caldria seria que hi hagués una comprensió compartida d'allò que es fa i de per què es fa, i que aquesta fos coneguda i acceptada per tot l'equip de mestres, independentment de la llengua que utilitzin amb els infants.

Nota

1. «L'aprenentatge de la llengua a l'escola infantil i a l'escola d'educació primària és efectiu, atès que és aquí on es formen actituds clau envers les altres llengües i les altres cultures, i on s'assenten les bases per l'aprenentatge lingüístic posterior» (traducció de les autores).

Referències bibliogràfiques

BALAGUÉ, S. (2010): «Entrevista a Joan Domènech». *Escola Catalana* [en línia], núm. 465. <www.omnium.cat/ca/article/entrevista-a-joan-domenech-3970.html>.

COMISSIÓ EUROPEA (2012): *Early Language Learning* [en línia]. <http://ec.europa.eu/languages/language-teaching/early-language-learning_en.htm>.

CORCOLL, C.; FLORES, C. (2009): «Additional Language Acquisition a Infant School». *APAC*, núm. 66, p. 35-42.

DOMÈNECH, J. (2009): *Elogi de l'educació lenta*. Barcelona. Graó.

FLORES, C.; CORCOLL, C. (2008): *Aprendre una llengua estrangera a l'Educació Infantil: un repte per a l'escola* [en línia]. <<http://phobos.xtec.cat/cirel/cirel/docs/pdf/repte.pdf>>.

█ (2011): «Developing O'CLILS with Very Young Learners». *APAC*, núm. 72, p. 54-63.

MUÑOZ, C. (2001): «L'aprenentatge de llengües estrangeres: Ja hi dediquem prou temps?». *Escola Catalana*, núm. 377, p. 6-9.

HEM PARLAT DE:

Available in : <http://www.dau.url.edu>

- Comunicació oral de les llengües estrangeres.
- Comprensió oral de les llengües estrangeres.
- Enfocament globalitzador.
- Comunicació i llenguatge.

AUTORES

Cristina Corcoll López

Carme Flores Muxí

cristinac@blanquerna.url.edu

carmefm@blanquerna@url.edu

FPCEE Blanquerna. Universitat Ramon Llull

Aquest article fou sol·licitat per Guix d'Infantil el mes de desembre de 2013 i acceptat el mes d'octubre de 2014 per ser-hi publicat.